

Trojanowska, Anna

"Leczeni, Leczenie, Leczący" - wystawa w zamku papieskim w Awinionie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 55/3-4, 380-383

2010

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fabryki farmaceutycznej w Kołobrzegu w pierwszej poł. XX w. W Sesji postero-
rowej Jan Majewski z Poznania zaprezentował plakat poświęcony ilustracjom z
motywami śmierci i tańca śmierci znajdującym się w Polsce.

Obrady podzielone były na trzy sekcje. Dużym wyróżnieniem dla polskich
historyków farmacji było powierzenie przewodniczenia Sesji poświęconej hi-
storii epidemii dr hab. Iwonie Arabas. W trakcie Kongresu odbyły się także posie-
dzenia ścisłego zarządu, delegatów krajowych oraz plenarne Interational Society
for the History of Pharmacy. Te trzy posiedzenia poświęcone były sprawom orga-
nizacyjnym, sprawozdawczym oraz omówieniu kierunków dalszego rozwoju hi-
storii farmacji w XXI w. W obradach delegatów krajowych ISHP brała udział
Jadwiga Brzezińska, która reprezentuje polskich historyków od 1999 r.

Kongres był perfekcyjnie zorganizowany. Każdego dnia uczestnicy mogli
brać udział w wycieczkach naukowych, ściśle dedykowanych wiedeńskiej hi-
storii farmacji. Nie zapomniano o stoisku z tematycznie dobranymi książkami
oraz o możliwości zwiedzenia, ciągle działających, zabytkowych aptek, nawet
w starych zakonnych gmachach. Przewodnicząca Kongresu prof. dr Christa
Kletter z Departamentu Farmakognozji Wydziału Farmaceutycznego Uniwersy-
tetu Wiedeńskiego od radna do późnych godzin nocnych towarzyszyła uczestni-
kom, dbając by wszyscy byli usatysfakcjonowani zarówno pod względem na-
ukowym jak i organizacyjnym.

Zamykając obrady prof. dr Olivier Lafont szczególne podziękowania skiero-
wał do organizatorów Kongresu, a sala przyłączyła się długimi brawami na sto-
jąco. Tradycyjnie już na zakończenie wystąpili organizatorzy przyszłego Kon-
gresu, prof. Christoph Friedrich i prof. Sabine Anagnostou, zachęcając do
przyjazdu do Berlina na zaproszenie Berlin-Branderburg Academy of Science
and Humanities (Gendarmenmarkt).

Pięć dni Kongresu było wspaniałym naukowym świętem dla wszystkich
obecnych w Wiedniu historyków farmacji.

Iwona Arabas
Instytut Historii Nauki PAN
Warszawa
Jadwiga Brzezińska
Kołobrzeg

LECZENI, LECZENIE, LECZĄCY
– WYSTAWA W ZAMKU PAPIESKIM W AWINIONIE*

Zwiedzając Awinion nie sposób ominąć potężnych, gotyckich murów Pałacu
Papieskiego, którego budowę rozpoczął w XIV w. papież Benedykt XII. Obec-
nie mieści się tam muzeum a północne i zachodnie skrzydła tzw. Starego Pałacu,

zajmuje Archiwum Departamentu Vaucluse. Archiwum to powstało w 1796 r. i miało za zadanie gromadzenie różnego rodzaju dokumentów zachowanych po rewolucji francuskiej, w 1883 r. umieszczono je w części Pałacu, zajmowanej dawniej przez więzienie.

Wystawę *Leczeni, leczenie, leczący. Opieka nad ludźmi chorymi od średnio-wieczna do XX w.* urządzono na parterze Archiwum. Ekspozycja ukazuje wybór dokumentów, obrazów i obiektów ilustrujących historię lecznictwa regionu wpisaną w światowy bieg historii zdrowia. Zgromadzono na niej stare recepty i manualy apteczne, naczynia apteczne, narzędzia lekarskie, obrazy ukazujące chorych i leczących ich lekarzy, szerzenie się epidemii, a także plany szpitali i reklamy leków. (Ryc. 1–3) W zbiorach nie zabrakło też przedstawienia św. Rocha, patrona chroniącego od zarazy, opiekuna aptekarzy, lekarzy oraz szpitali, a także zwierząt domowych.

Jednym z wątków wystawy stały się przemiany, jakim w ciągu stuleci ulegała sztuka leczenia – dotyczyło to zarówno środków i metod leczniczych, jak i formy opieki nad chorymi. Podstawą leczenia była wiedza o lekach prostych, surowcach roślinnych, mineralnych i zwierzęcych, opisywanych w farmakopeach. Na wystawie przedstawiono niektóre z roślin leczniczych regionu np. lawendę, jaskółcze ziele, wraz dawnym opisem ich właściwości terapeutycznych.

Ukazano również przemiany, jakim ulegały formy opieki nad chorymi. Początkowo leczenie odbywało się w domu chorego, lecz rosnące zagrożenie epidemiami oraz ubóstwo wielu pacjentów zrodziło ideę powołania specjalnych instytucji, których zadaniem była opieka nad chorymi. Ludzi biednych i kalekich, niedołączonych leczono w przytułkach i szpitalach. W miarę rozwoju tej formy lecznictwa coraz częściej izolowano rannych i przewlekłe cierpiących, odgradzano murem chorych zakaźnie i psychicznie. To „wielkie zamknięcie”, wykluczenie ludzi chorych, kalekich, starych, ze społeczności trwało aż do XX w. Równoległe rozwijały się metody mniej zniewalające chorych, w których wykorzystywano np. lecznicze właściwości wody. Sytuacja ta prowadziła do ściągania się starych, popularnych przekonań i wierzeń leczniczych z oficjalnym nurtem medycyny. Źródłem konfliktów było też stopniowe zwiększanie się grup specjalistów zajmujących się leczeniem. Aptekarze, chirurdzy i lekarze, a także zielarze i znachorzy konkurowali ze sobą o przywilej opieki nad chorymi.

Wystawa w Awinionie prezentuje więc nie tylko rozwój wiedzy i opieki leczniczej, ale także ich społeczne oddziaływanie, ujawnia rodzące się na tym tle konflikty nie obce i dzisiejszemu lecznictwu.

Anna Trojanowska
Instytut Historii Nauki PAN
Warszawa

Ryc. 1

Ryc. 2

Ryc. 3

„KWARTALNIK HISTORII NAUKI I TECHNIKI” W SIECI

„Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” stanowi obecnie niezwykle cenną pozycję czasopiśmienniczą dla osób związanych z tą dyscypliną. Po czasopiśmie sięgają zarówno humaniści jak też technicy.

Stąd dobrą, trafioną inicjatywą jest podjęcie przez Bibliotekę Politechniki Lubelskiej digitalizacji zawartości poszczególnych numerów KHNiT. Zbiór umieszczony w kolekcji *Historia nauki i techniki* w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Lubelskiej, będzie sukcesywnie uzupełniany. Pozwoli to na bardzo szerokie udostępnienie tytułu także wśród studentów korzystających z zasobów biblioteki cyfrowej.

Adresy w sieci:

Biblioteki Cyfrowej - <http://bc.pollub.pl/dlibra>

Kolekcji Historia nauki i techniki - <http://bc.pollub.pl/dlibra/collectionstats?dirids=20>

Krystyna Schabowska
Politechnika Lubelska
Lublin